

ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Як зазначається в дослідженні стану української освіти, проведеному в 2019 році Світовим банком, галузь потребує подальшого реформування, приведення у відповідність організаційних, фінансових, політичних можливостей суспільства з метою підвищення її якості та конкурентоздатності.

В Україні здійснюється активний перехід системи освіти від режиму закритого пострадянського функціонування до її розвитку в умовах ринкової економіки та децентралізації. У цьому контексті основними пріоритетами діяльності МОН у рамках виконання Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року визначено: поліпшення якості загальної середньої освіти, подолання територіальних відмінностей у її якості, трансформація її змісту на основі компетентнісного підходу; модернізація професійної (професійно-технічної) освіти з метою підготовки конкурентоспроможних робітничих кадрів; створення дієвої системи забезпечення якості вищої освіти, розвиток автономії закладів вищої освіти, вдосконалення механізму їх фінансування. Важливими завданнями є оновлення освітнього законодавства, формування ефективної мережі закладів освіти, здатної сприяти доступності освіти, розбудова нового освітнього середовища, залучення та врахування думки громадянського суспільства при формуванні та реалізації освітньої політики, врахування тенденцій демографічних та міграційних процесів в Україні.

Ключовою складовою освітнього реформування є впровадження реформи «Нова українська школа» (НУШ). Вона розпочалася у 2016 р. із затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. Нормативним підґрунтям реформи стало прийняття у 2017 р. рамкового Закону України «Про освіту». Водночас повномасштабний її старт відбувся у вересні 2018 року, коли до Нової української школи було зараховано близько 455 тисяч першокласників. Приблизно стільки ж учнів поповнять 1-і класи у вересні 2019 р. Можна стверджувати, що близько чверті українських школярів (усього навчається біля 4 млн осіб) буде охоплено Новою українською школою.

Реалізація засад Нової української школи матиме вплив на всі сфери суспільного життя, оскільки її мета – формування нової генерації випускників шкіл, які є цілісними особистостями, патріотами, іннова-

торами, здатними бути творцями інноваційного суспільства, в якому кожен громадянин має рівні права та можливості для розвитку своїх талантів упродовж життя.

Успішна реалізація запланованих заходів НУШ здатна стати локомотивом і в інших сферах освіти, адже прямо чи побічно імплементація НУШ стосується питань розвитку дошкільної, професійної (професійно-технічної), позашкільної освіти, підготовки і підвищення кваліфікації вчителів у закладах вищої педагогічної освіти.

У представленому інформаційно-аналітичному збірнику розглядається динаміка головних змін, що відбувались у цих сферах.

Кількість здобувачів освіти за рівнями освіти в динаміці (2014/2015–2018/2019 н. рр.)

Упродовж 2014/2015–2018/2019 н. рр. спостерігається тенденція до зменшення кількості здобувачів освіти за всіма рівнями, окрім повної загальної середньої освіти. Так, порівняно з попереднім у 2018/2019 н. р. зменшилась загальна кількість здобувачів:

- дошкільної освіти – на 2,0 % (станом на кінець 2018 року);
- професійної (професійно-технічної) освіти на 5,3 %;
- закладів вищої освіти на 1,1 %.

Разом з тим кількість здобувачів повної загальної середньої освіти зросла на 3,1 % (з 3 921 673 осіб у 2017/2018 н. р. до 4 041 652 осіб у 2018/2019 н. р.) (рис. 1).

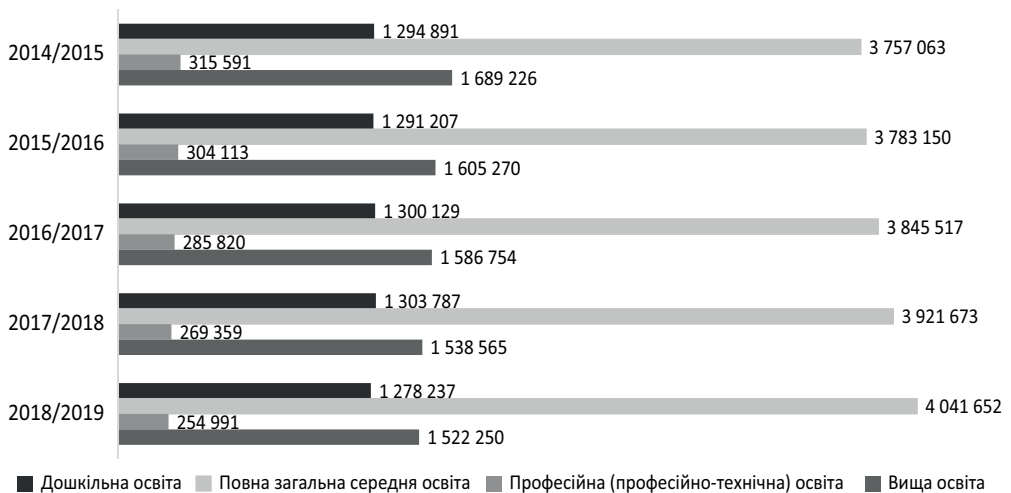

Рис. 1. Кількість здобувачів освіти за рівнями освіти в динаміці (2014/2015–2018/2019 н. рр.), осіб

Побудовано за даними Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Кількість закладів освіти за рівнями освіти в динаміці (2014/2015–2018/2019 н. рр.)

Упродовж 2014/2015–2018/2019 н. рр. кількість закладів освіти усіх рівнів зменшилась. Трансформація мережі закладів дошкільної, повної загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та вищої освіти у бік зменшення здійснюється за рахунок оптимізації їх кількості, що відбувається, наприклад, шляхом реорганізації (ліквідації) закладів дошкільної, повної загальної середньої освіти та утворення на їх базі філій опорних закладів освіти. У 2018/2019 н. р. прослідковується зменшення загальної кількості закладів дошкільної освіти на 0,06 % (станом на кінець 2018 року), повної загальної середньої освіти на 4,1 %, закладів професійної (професійно-технічної) освіти на 2,6 %, закладів вищої освіти на 1,4 % (рис. 2).

Рис. 2. Кількість закладів освіти за рівнями освіти в динаміці (2014/2015–2018/2019 н. рр.), одиниць

Побудовано за даними Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Кількість педагогічних, науково-педагогічних працівників за рівнями освіти в динаміці (2014/2015–2018/2019 н. рр.)

Упродовж 2014/2015–2018/2019 н. рр. кількість педагогічних, науково-педагогічних працівників закладів дошкільної, професійної (професійно-технічної) і вищої освіти скоротилась. У 2018/2019 н. р., порівняно з попереднім навчальним роком, кількість педагогічних

працівників закладів дошкільної освіти зменшилась на 0,2 % (станом на кінець 2018 р.). Викладацький склад закладів професійної (професійно-технічної) освіти скоротився на 9,5 %, а закладів вищої освіти – на 1,8 %. Натомість, кількість педагогічних працівників закладів повної загальної середньої освіти збільшилась на 0,9 % (рис. 3).

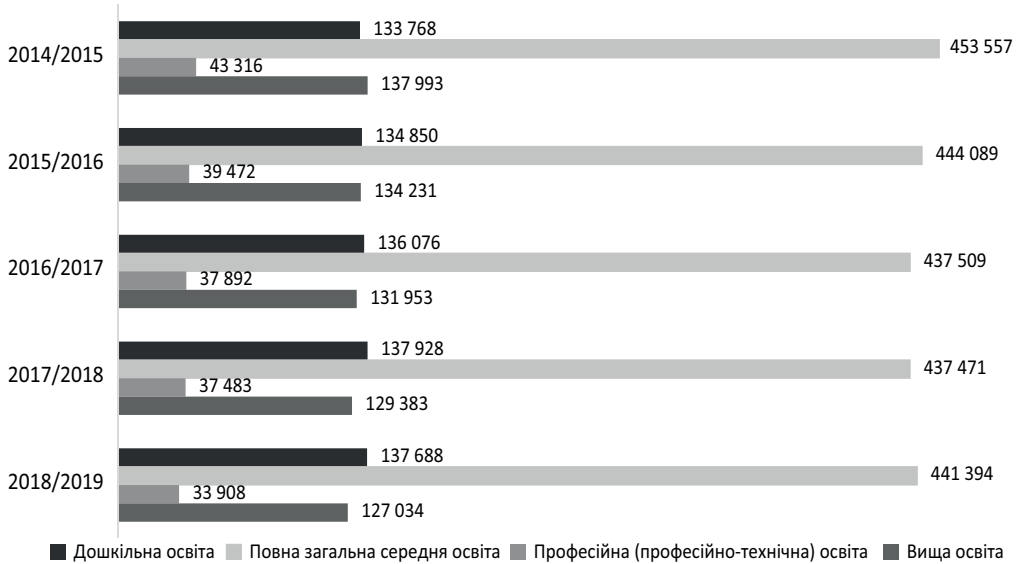

Рис. 3. Кількість педагогічних, науково-педагогічних працівників в динаміці (2014/2015–2018/2019 н. рр.), осіб

Побудовано за даними Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.